

Skloňování podstatných jmen

Mužský rod

Tvrdé vzory: завод, англичанин, котёнок

Měkké vzory: автомобиль, случай, сценарий

Tvrdé vzory

Pád	Jednotné číslo			Množné číslo		
1.	завод	англича- нин	котёнок	заводы	англичане	котята
2.	завода	англича- нина	котёнка	заводов	англичан	котят
3.	заводу	англича- нину	котёнку	заводам	англича- нам	котятам
4.	завод	англича- нина	котёнка	заводы	англичан	котят
6.	(о) заводе	англича- нине	котёнке	заводах	англичанах	котятых
7.	заводом	англича- нином	котёнком	заводами	англича- нами	котятими

Měkké vzory

Pád	Jednotné číslo			Množné číslo		
1.	автомо- биль	случай	сценарий	автомо- били	случаи	сценарии
2.	автомо- бия	случая	сценария	автомо- билей	случаев	сценариев
3.	автомо- билю	случаю	сценарию	автомо- биям	случаям	сценариям
4.	автомо- биль	случай	сценарий	автомо- били	случаи	сценарии
6.	(об) авто- мобиле	случае	сценарии	автомо- биях	случаях	сценариях
7.	автомо- билем	случаем	сценарием	автомо- биями	случаями	сценариями

Рознámky:

- Podstatná jména na **-ж, -ш, -ч, -щ** mají v 7. pádě jedn. čísla koncovku **-ом** (je-li pod přízvukem): ножом, карандашом, врачом, плащом, nebo **-ем** (je-li přízvuk na kmeni): мужем, плачем, товарищем, v 2. pádě mn. čísla mají koncovku **-ей** nezávisle na přízvuku: ножей, врачей, товарищей.
- Podstatná jména na **-ц** mají rovněž v 7. pádě jedn. čísla koncovku **-ом** (pod přízvukem): отцом, nebo **-ем** (je-li přízvuk na kmeni): немцем; v 2. pádě mn. čísla se koncovky liší —

pod přízvukem je **-ов** (отцов), nepřízvučná koncovka je **-ев** (немцев). Po **ц** se v koncovkách píše **ы**: немцы.

3. Ve **2. pádě jedn. čísla** může být u některých slov pro určení části z celku vedle koncovky **-а, -я** též **-у, -ю**: кило сахара, чашка чаю.
4. V **6. pádě jedn. čísla** některých podstatných jmen je přízvučná koncovka **-у, -ю** po předložkách **в, на** při označení místa nebo času: в (прошлом) году, в лесу, в углу, в бою, в Крыму; на берегу, на полу, на борту, на краю, на Дону.
5. V **1. pádě mn. čísla** mají mnohá podstatná jména přízvučnou koncovku **-а, -я**: бок — бока, берег — берега, дом — дома, край — края, лес — леса, город — города, поезд — поезда, адрес — адреса, доктор — доктора, мастер — мастера, номер — номера, директор — директора, профессор — профессора.

U některých podstatných jmen máme v 1. pádě mn. čísla koncovku **-ья**. Je-li přízvuk na kmeni, 2. pád mn. čísla má koncovku **-ьев**: братья — братьев, листья — листьев, стулья — стульев; je-li přízvuk na konci, 2. pád zní **-ей**: друзья — друзей, мужья — мужей, сыновья — сыновей.

6. Podstatné jméno **сосед** má v mn. čísle měkké zakončení: соседи, соседей; **хозяин** má množné číslo хозяева, хозяев; **господин** (pán, pan) má množné číslo господа, господ, господам ...
7. Podstatné jméno **человек** má množné číslo **люди, -ей, людям, людей, о людях, людьми**. Po číslovkách a po zájmenech сколько, несколько se užívá tvaru человек (пять человек, несколько человек).

U podstatného jména **год** se v uvedených spojeních klade tvar лет (пять лет, несколько лет).

Ženský rod

Na samohlásku: tvrdý vzor: школа

měkké vzory: неделя, армия

Na souhlásku: vzor тетрадь

a) na samohlásku

Пád	Jednotné číslo			Mножné číslo		
	Tvrдý typ	Měkké typy		Tvrдý typ	Měkké typy	
1.	школа	неделя	армия	школы	недели	армии
2.	школы	недели	армии	школ	недель	армий
3.	школе	неделе	армии	школам	неделям	армиям
4.	школу	неделю	армию	школы	недели	армии
6.	(о) школе	(о)	(об)	(о) школах	(о)	(об)
7.	школой	неделе	армии		неделях	армиях
		неделей	армией	школами	неделями	армиями

b) na souhlásku

Pád	Jednotné číslo	Množné číslo
1.	тетрадь	тетради
2.	тетради	тетрадей
3.	тетради	тетрадям
4.	тетрадь	тетради
6.	(о) тетради	(о) тетрадах
7.	тетрадью	тетрадями

Розпáмки:

- Podstatná jména na **-жа, -ша, -ча, -ща** a **-ца** mají v **7. pádě jedn. čísla** pod přízvukem koncovku **-ой** (межой, душой, свечой, овцой) nebo **-ей** (je-li přízvuk na kmeni): продажей, добычей, крышей, пищей, пшеницей.
- Ve **2. pádě mn. č.** se setkáváme s vkladnými samohláskami **-о-** — (марка-марок, сказка-сказок, кукла-кукол) a **-е-** — (стройка-строек, книжка-книжек, сосна-сосен). Ruština se nevyhýbá skupině souhlásek, např.: игр, цифр, норм, битв, изб арод.
- Podstatná jména na **-ня** s předcházející souhláskou mají 2. pád mn. č. bez měkkého znaku: башня-башен, вишня-вишен, читальня-читален. Výjimku tvoří slova: деревень, кухонь a zastaralé барышень (slečen).
- Podstatné jméno **статья** se skloňuje takto: 1. статья, 2. статьи, 3. статье, 4. статью, 6. (о) статье, 7. статьёй; mn. číslo: 1. статьи, 2. статей, 3. статьям, 4. статьи, 6. (о) статьях, 7. статьями. Ve všech tvarech kromě **2. pádu mn. čísla** je před koncovkou měkký znak. Podobně se skloňují podstatná jména **семья, скамья, судья** (soudce). Je-li přízvuk na kmeni, je skloňování stejné, ale v **2. pádě mn. čísla** je zakončení **-ий** (bez měkkého znaku): бегунья-бегуний (běžkyně).
- Podstatné jméno **мать** se skloňuje takto: 1. мать, 2. матери, 3. матери, 4. мать, 6. (о) матери, 7. матерью; mn. číslo: 1. матери, 2. матерей, 3. матерям, 4. матерей, 6. (о) матерях, 7. матерями. **Дочь** se skloňuje stejně, pouze v **7. pádě mn. čísla** je tvar дочерьми.
- Podstatná jména **любовь, ложь, рожь, церковь** v nepřímých pádech **-о-** vypouštějí, kromě **7. pádu jedn. čísla**: 1. любовь, 2. любви, 3. любви, 4. любовь, 6. (о) любви, 7. любовью. Slovo **церковь** má v **3., 6.** a **7. pádě mn. čísla** zakončení tvrdé **-ам, -ах, -ами**.
- Slovo **путь** je mužského rodu, skloňuje se však jako тетрадь s výjimkou 7. pádu, kde je tvar путём.
- Podstatná jména **люди, дети** mají v 7. pádě mn. čísla tvary людьми, детьми.
- Podle vzoru **школа** se skloňují podstatná jména mužského rodu zakončená na **-а**: дедушка, мужчина, Юра арод.

Střední rod

Tvrký vzor: правило

Měkké vzory: училище, собрание, воскресенье

Pád	Jednotné číslo				Množné číslo			
	Tvrký typ	Měkké typy			Tvrký typ	Měkké typy		
1.	правило	учили- ще	собра- ние	воскре- сенье	правила	учили- ща	собра- ния	воскре- сенья
2.	правила	учили- ща	собра- ния	воскре- сенья	правил	училищ	собра- ний	воскре- сений
3.	правилу	учили- щу	собра- нию	воскре- сенью	прави- лам	учили- щам	собра- ниям	воскре- сеньям
4.	правило	учили- ще	собра- ние	воскре- сенье	правила	учили- ща	собра- ния	воскре- сенья
6.	(о) правиле	(об) учили- ще	(о) собра- нии	(о) воскре- сенье	(о) прави- лах	(об) учили- щах	(о) собра- ниях	(о) воскре- сеньях
7.	прави- лом	учили- щем	собра- нием	воскре- сеньем	прави- лами	учили- щами	собра- ниями	воскре- сеньями

Poznámky

- Podstatná jména na **-ко** mají v 1. pádě mn. čísla koncovku **-и** (яблоко — яблоки, колечко — колечки). Slova **войско** a **облако** však mají v **1. pádě mn. čísla -а** (войска, облака). Koncovku **-и** v **1. pádě mn. čísla** mají také podstatná jména колесо, плечо, ухо, око (колени, плечи, уши, очи).
- Několik podstatných jmen má **množ. číslo** na **-ья**: звено, крыло, дерево, перо, парь.: 1. звенья, 2. звеньев, 3. звеньям, 4. звенья, 6. (о) звеньях, 7. звеньями.
- Ve **2. pádě mn. čísla**, který zpravidla nemá koncovku, se setkáváme s vkladnými **-о-** (окна — окон, стёкла — стёкол) nebo **-е-** (окошки — окошек, кресла — кресел). Vkladné **-и** mají slova na **-ье** (воскресений, варений, кушаний). Zakončení **-ьев** mají podstatná jména typu звено (viz předcházející bod) a dále podstatná jména платье (платьев), верховье (верховьев), низовье (низовьев), устье (устьев). Koncovku **-ов** mají slova na **-ико** (колёсиков) a některá jiná: облаков, озерков, судов (jedn. číslo судно).
- Podstatná jména **поле, море, горе** se skloňují obdobně jako собрание, v **6. pádě jedn. čísla** však mají koncovku **-е**. Ve **2. pádě mn. čísla** u slov поле, море je koncovka **-ей** (полей, морей).
- Několik podstatných jmen na **-мя** (время, знамя, имя, пламя, племя, семья) má zvláštní skloňování: 1. время, 2. времени, 3. времени, 4. время, 6. (о) времени, 7. временем; mn. číslo: 1. времена, 2. времён, 3. временам, 4. времена, 6. (о) временах, 7. временами.
- Podstatná jména **небо** a **чудо** mají v množném čísle tvary 1. небеса, чудеса, 2. небес, чудес, 3. небесам, чудесам, 4. небеса, чудеса, 6. (о) небесах, чудесах, 7. небесами, чудесами.
- Podstatné jméno **судно** má mn. číslo bez **-н** 1. суда, 2. судов, 3. судам, 4. суда, 6. (о) судах, 7. судами.

Podstatná jména životná mužského rodu mají 2. a 4. pád shodný v jednotném i množném čísle (я видел мальчика, мальчиков), podstatná jména životná ženského a středního rodu mají 2. a 4. pád shodný pouze v množném čísle (я знаю этих женщин, этих лиц.)

Пřízvuk je u velkého množství podstatných jmen při skloňování pohyblivý a vzniká tak celá řada přízvukových typů. Správný přízvuk si ověřte podle slovníku *Русское литературное произношение и ударение*.

Při nejistotě si zkontrolujte tvoření tvarů podle *Školního rusko-českého slovníku*.

Nesklonná podstatná jména

- Četná podstatná jména cizího původu zakončená na samohlásku se nesklonují:
  - о: пальто, бюро, депо, кино, метро, радио, какао;
  - е: кафе (кавэрна), купе, резюме, шоссе, экспозе, ателье;
  - и: такси, жюри (рогота), шасси (šasi, podvozek), пари (sázka);
  - ю: интервью, меню;
 některá jiná: буржуа, мадам, леди, мисс.
- Nesklonná jsou původem ukrajinská příjmení na **-енко** (Короленко, Шевченко), ruská příjmení na **-ово** (Дурново) a **-ых (их)** (Седых, Долгих), cizí příjmení zakončená na samohlásku (Пикассо, Тольятти, Шоу, Кенеди) a zeměpisné názvy (Баку, Брно, Сухуми, Сочи, Токио).
- Nesklonují se zkratky typu СНГ, РФ, ЕС, ООН, МГУ (вуз se skloňuje jako завод).
- Nesklonují se cizí ženská příjmení: у Веры Горак, от Марии Гофман, для Риты Угринович. Slov.: Я был у Гофмана (u muže); Я был у Гофман (u ženy).

Skloňování příjmení

Ruská mužská příjmení na **-ов (-ёв, -ев)** a **-ин (-ын)** a ženská **-ова (-ёва, -ева)** a **-ина (-ына)** se skloňují takto:

Пád	mužský rod		ženský rod	
1.	Петров	Пушкин	Петрова	Пушкина
2.	Петрова	Пушкина	Петровой	Пушкиной
3.	Петрову	Пушкину	Петровой	Пушкиной
4.	Петрова	Пушкина	Петрову	Пушкину
6.	(о) Петрове	(о) Пушкине	(о) Петровой	(о) Пушкиной
7.	Петровым	Пушкиным	Петровой	Пушкиной

Рознámky:

- Příjmení typu **Яворский, Толстая** se skloňují jako přídavná jména.
- Příjmení typu **Горак, Гофман, Дарвин, Каганович** se skloňují podle příslušných vzorů, k nimž se řadí podle zakončení. (Ženská příjmení tohoto typu se nesklonují.)
- Při skloňování českých příjmení typu **Горачек, Филипец** se **-е-** zpravidla ponechává: Горачека, Филипеца, Горачеку, Филипецу ...
- Ženská příjmení na **-овá, -á** se většinou ponechávají v původním tvaru a skloňují se jako ruská příjmení na **-ова, -ая**: Пуйманова, Новотна, Пуймановой, Новотной ...